

Wyrok z dnia 1 grudnia 1999 r.

I PKN 401/99

Moc wiążąca wyroku wstępnego oznacza, że po jego uprawomocnieniu się nie można podważać zasadności dochodzonego roszczenia.

Przewodniczący: SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 1999 r. sprawy z powództwa Ewy B. przeciwko Sądowi Rejonowemu w S. o wynagrodzenie, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie z dnia 17 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem wstępnym z dnia 17 grudnia 1997 r. Sąd Rejonowy w Białogardzie uznał za usprawiedliwione w zasadzie powództwo Ewy B. przeciwko Sądowi Rejonowemu w S. o wyrównanie wynagrodzenia za czas od 1 stycznia do 31 sierpnia 1994 r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, a także o wyrównanie nagrody, tzw. „trzynastki”, za 1994 r. wraz z odsetkami od 31 marca 1995 r. Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiło ustalenie, że wynagrodzenie wypłacone powódce w czasie od 1 stycznia do 31 maja 1994 r. równało się wynagrodzeniu wypłaconemu w grudniu 1993 r., natomiast od 1 czerwca do 31 sierpnia 1994 r. było wypłacone w oparciu o podstawę wynoszącą 4.685.000 zł przed denominacją, z uwzględnieniem wskaźników odpowiadających stanowisku, określonych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 września 1990 r. w sprawie wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych oraz asesorów i aplikantów sądowych (Dz.U. Nr 66, poz. 392), a następnie od 1 lutego 1994 r. w analogicznym rozporządzeniu z dnia 10 marca 1994 r. (Dz.U. Nr 36, poz. 135). W ocenie Sądu Rejonowego przyjęta przez pracodawcę podstawa ustalenia wynagrodzenia powódki była nie-

prawidłowa, gdyż powinien ją stanowić art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). Przepis ten, wprowadzając stałe oznaczenie podstawy ustalania wynagrodzenia sędziów i stwarzając mechanizm automatycznej waloryzacji, miał na celu uniknięcie konieczności każdorazowego ustawowego podwyższania wynagrodzeń. Mimo to, „w ostatnich latach ustawodawca wprowadził regulacje o charakterze epizodycznym, których zamierzeniem było ograniczenie wynagrodzeń sędziów”. W związku z tym, między innymi w okresie objętym wyrokiem wstępnym, strona pozwana wypłaciła powódce wynagrodzenie niższe od należnego. Przyjęła bowiem jako podstawę jego ustalenia ustawę z dnia 10 grudnia 1993 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1994 r. (Dz.U. Nr 129, poz. 601). Tymczasem ustawa ta nie mogła zastąpić art. 71 Prawa o ustroju sądów powszechnych, gdyż określiła jedynie limity podwyżki wynagrodzeń sędziów, natomiast ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych ustaliła zasady wynagradzania sędziów. Z tych względów Sąd Rejonowy uznał, że powództwo o wyrównanie wynagrodzenia za okres od 1 stycznia do 31 sierpnia 1994 r. jest usprawiedliwione w zasadzie i na podstawie art. 318 § 1 KPC wydał wyrok wstępny.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie wyrokiem z dnia 6 maja 1998 r., oddalił apelację strony pozwanej. Przyjął, że w 1994 r. wynagrodzenie powódki powinno być ustalone i wypłacane według zasad określonych w art. 71 Prawa o ustroju sądów powszechnych, zatem podstawę jego obliczenia powinno stanowić przeciętne wynagrodzenie w sferze produkcji materialnej w gospodarce narodowej, bez wypłat z zysku, ogłaszane co kwartał przez Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski”. Dlatego też wyrok Sądu Rejonowego, wychodzący z tego samego założenia, jest trafny i zgodny z prawem.

Powyższego wyroku nie zaskarżyła żadna ze stron, wobec czego po jego uprawomocnieniu się Sąd Rejonowy podjął czynności zmierzające do ustalenia należności powódki, zaś po wydaniu opinii przez biegłego z dziedziny księgowości wyrokiem z dnia 8 grudnia 1998 r. zasądził od Sądu Rejonowego w Białogardzie na rzecz Ewy B. kwotę 5.000 zł i umorzył postępowanie w pozostałej części ze względu na ograniczenie przez powódkę żądania do tej właśnie kwoty. Zdaniem Sądu pierwszej instancji zasądzenie wskazanej przez powódkę kwoty nie nastrocza żadnych wątpliwości, gdyż według opinii biegłego należność powódki, po skapitalizowaniu odsetek na dzień 30 stycznia 1997 r., wynosi 8.392,09 zł.

Od powyższego wyroku złożyła apelację strona pozwana, zarzucając błędne przyjęcie Prawa o ustroju sądów powszechnych jako podstawy ustalenia wynagrodzenia powódki w okresie spornym. Apelację tę oddalił Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie wyrokiem z dnia 17 marca 1999 r. podnosząc, że wyrok wstępny, rozstrzygający kwestię zasadności dochodzonego roszczenia, ma moc wiążącą co do roszczeń dochodzonych w chwili jego wydania. Tym samym kwestionowanie w apelacji ustaleń zawartych w prawomocnym wyroku wstępnym jest pozbawione skuteczności.

W kasacji od wyroku Sądu Okręgowego strona pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego wskutek niezastosowania art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1994 r. i błędne przyjęcie, iż wynagrodzenie powódki w okresie od 1 stycznia do 31 sierpnia 1994 r. powinno być waloryzowane na podstawie aktualnego przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcyjnej według zasad przewidzianych w art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). Przytaczając powyższą podstawę strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa.

Powódka wniosła o odrzucenie kasacji jako niedopuszczalnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, którą jest kwota 3.548,85 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew pogładowi powódki kasacja nie podlega odrzuceniu ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, gdyż strona pozwana określiła tę wartość w kwocie 5.000 zł, zgodnie zaś z art. 393 pkt 1 KPC kasacja nie przysługuje jedynie w sprawach o świadczenia, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięć tysięcy złotych. Wbrew również zapatrywaniu powódki, do strony wnoszącej kasację należy wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia i jeżeli nie przekracza ona uwzględnionej zaskarżonym wyrokiem lub oddalonej nim części żądania, nie ma podstaw do odrzucenia kasacji tylko dlatego, że strona przeciwna określa ją inaczej. W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powódki 5.000 zł, zaś Sąd Wojewódzki oddalił apelację strony pozwanej od wyroku zasądzającego tę właśnie kwotę. Zatem kasacja, zaskarżająca wyrok w całości, była dopuszczalna. Jednak kasacja ta nie mogła być uwzględniona z następujących przyczyn.

Według art. 318 § 1 KPC istota wyroku wstępnego polega na tym, że „sąd, uznając roszczenie za usprawiedliwione w zasadzie”, rozstrzyga o zasadności dochodzonego roszczenia (lub dochodzonych roszczeń) z punktu widzenia jego podstawy prawnej. Wydanie wyroku wstępnego zmierza do uniknięcia dalszej bezcelowej pracy sądu związanej z wyjaśnianiem wysokości dochodzonych roszczeń, w sytuacji gdy sama zasada roszczenia jest wątpliwa. Gdy zatem sąd uzna, że są podstawy do pozytywnego orzeczenia o zasadzie dochodzonego roszczenia, wydaje wyrok wstępny. Wyrok ten, określany także w doktrynie wyrokiem samoistnym, wiąże – po jego uprawomocnieniu się – sąd w tym procesie, w którym został wydany. Przysługuje od niego apelacja, a także kasacja. Moc wiążąca wyroku wstępnego oznacza więc, że po jego uprawomocnieniu się strona nie może podważać zasadności prawnej dochodzonego roszczenia, gdyż wyrok ten przesądził o konkretnym prawie lub stosunku prawnym.

Odnosząc powyższe uwagi do rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że skoro w wyroku wstępnym z dnia 17 grudnia 1997 r. Sąd Rejonowy w Białogardzie uznał za usprawiedliwione w zasadzie roszczenie powódki o wynagrodzenie, oparte na wskazanej przez nią podstawie prawnej, tj. art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), to w dalszym postępowaniu dotyczącym wysokości żądania Sąd Rejonowy mógł orzec o nim tylko na tej podstawie. Spór między stronami mógłby natomiast dotyczyć wysokości roszczenia. Nie popełnił więc błędu Sąd pierwszej instancji, który po uprawomocnieniu się wyroku wstępnego określił różnicę w wynagrodzeniu powódki, przyjmując zasadę wyrażoną w art. 71 Prawa o ustroju sądów powszechnych, ani też Sąd Okręgowy, który w zaskarżonym wyroku stanowisko to zaakceptował. Nie mógł natomiast odnieść skutku zarzut kasacji, że wynagrodzenie powódki powinno być określone stosownie do art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w 1994 r. (Dz.U. Nr 129, poz. 601), gdyż prawomocny wyrok wstępny przesądził prawo powódki do wynagrodzenia według zasady przewidzianej w art. 71 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Innych zaś zarzutów, np. dotyczących wysokości uwzględnionego żądania, strona pozwana nie zgłosiła, jak również nie zaskarżyła wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 maja 1998 r., którym Sąd ten oddalił apelację strony pozwanej od wyroku wstępnego, korzystnego dla powódki.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację (art. 393¹² KPC).

